

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Голенкова Ю.В.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди

Вступ. Вивчення особистісних особливостей студентів педагогічних вузів і особливо факультетів фізичного виховання, показало, що для більшості з них характерна недостатня усвідомленість власного життєвого психологічного досвіду, дискретність і схематичність уявлень про себе і майбутню професійну діяльність, що зумовлено, можливо, недостатнім розвитком механізмів рефлексій.

У світлі цих досліджень проблема профілактики несприятливих функціональних станів і свідомого формування оптимальних для педагогічної діяльності станів розглядається в основному як проблема розвитку особистості. Вирішенням цієї проблеми, на нашу думку, має стати моделювання процесу і механізмів особистісної саморегуляції з використанням комплексної методики навчання саморегулятивним діям, які є актуальними для діяльності вчителя фізкультури культури.

Таким чином, психічні стани відіграють велику роль у виконанні і продуктивності професійної діяльності вчителя фізичної культури. Оптимізація психічного стану, його саморегуляція є необхідною умовою професійного розвитку вчителя і його особистісного самовдосконалення.

Мета дослідження — моделювання комплексної технології навчання прийомом саморегуляції з урахуванням специфіки професійної діяльності вчителя фізичної культури.

Завдання дослідження. Розробити технологію навчання прийомом саморегуляції майбутніх учителів фізичної культури. Виявити вплив прийомів саморегуляції на регулятивну сферу особистості студентів факультету фізичної культури.

Методи дослідження: аналіз наукової та спеціальної літератури з проблеми дослідження, спостереження, бесіди, анкетування, психодіагностичне тестування, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Аналіз теоретичних уявлень про етапи розвитку процесів особистісної саморегуляції і функціональних

елементів її структури при урахуванні особливості професійної діяльності вчителя фізичної культури дозволив нам створити технологію навчання прийомам саморегуляції. У процесі моделювання технології навчання методичною базою були спеціальні методи психічної саморегуляції і активні групові методи навчання.

Навчання складалося з трьох взаємопов'язаних методичних блоків: оволодіння прийомами саморегуляції станів; навчання саморегулятивним діям, що забезпечують ефективне спілкування; засвоєння способів саморегуляції особистісних властивостей. Кожен блок включав теоретичний матеріал, що забезпечує необхідну орієнтовну основу та набір індивідуальних завдань і групових вправ, спрямованих на оволодіння відповідними уміннями і навичками.

З метою діагностики змін психічного стану досліджуваних, що відбулися під впливом використання прийомів саморегуляції ми використовували тест самовідношення. На початку тестування всі досліджувані були поділені на три групи з високим, середнім та низьким рівнем саморегуляції. Тестування самовідношення проводилося в кожній групі до початку навчання способом саморегуляції і після його закінчення.

Засвоєння та використання прийомів саморегуляції у ході навчання сприяло підвищенню самовпевненості досліджуваних експериментальної групи. Цей показник у підгрупі з високим рівнем самоактуалізації зріс на 4,9%, у підгрупі з середнім рівнем самоактуалізації — на 10,2%, а у підгрупі з низьким рівнем самоактуалізації — на 9,4% ($p < 0,05$). Це свідчить про підвищення у випробовуваних впевненості у собі, віри в себе як у особистість.

Найбільш виражена динаміка зростання показника «самокерівництво» простежується у підгрупі з середнім (на 10,2%) та низьким рівнем (на 30,2%). У ході дослідження в експериментальній групі відбулося збільшення балів за шкалою «відображене самовідношення» (на 2,9%, 11,5% та 17,5%).

Одним із найбільших в експериментальній групі виявилось зростання балів за шкалою «самоцінність» у підгрупі з середнім рівнем самоактуалізації на 11,5%. Що відображає підвищення зацікавленості у власному «Я», відчуття цінності своєї особистості.

Значне зростання у досліджуваних експериментальної групи ми спостерігали і за шкалами «самосприйняття» й «самоприхильність» (у підгрупі з високим рівнем — на 8,3% і 7,4%; з середнім рівнем — на 8% і 13,5%; з низьким рівнем — на 3,3% і 8,1% відповідно).

Аналіз балів отриманих досліджуваними експериментальної групи за шкалою «самозвинувачення» показав збільшення даних в кожній підгрупі: з високим рівнем — на 2,6%; з середнім — на 22,2%; з низьким — на 29%.

На відміну від експериментальної групи контрольна група продемонструвала дещо іншу динаміку показників самовідношення. Так, у досліджуваних всіх підгруп відбулося зниження балів за шкалами «самокерівництво» (в групі з високим рівнем самоактуалізації на 1,6%, з середнім рівнем на 3,1%, з низьким рівнем на 6%, «самосприйняття» (з високим рівнем на 8,4%, з середнім рівнем на 6,6%, з низьким на 3,2%), «внутрішня конфліктність» (з високим рівнем на 1,9%, з середнім — на 17,5%, з низьким — на 3,7%). Щодо динаміки показників інших шкал тесту самовідношення, то у випробовуваних контрольної групи з різним рівнем самоактуалізації вона проявлялась по-різному.

Висновки. У результаті дослідження нами було:

1. Розроблено технологію навчання студентів факультету фізичної культури прийомам саморегуляції з урахуванням специфіки праці.
2. Доведено, що засвоєння й використання прийомів саморегуляції позитивно впливає на відношення досліджуваних експериментальної групи до себе, підвищує впевненість досліджуваних у собі і своїй діяльності, відчуття цінності власної особистості та зумовлює більш адекватне самосприйняття.